

Akavan Erityisalojen lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi alustatyölaiksi**Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/32290/2024**

Akavan Erityisalat kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Hallituksen esitys alustatyölaiksi on tarpeellinen, mutta vaatii olennaisia parannuksia, jotta se vastaa EU-direktiivin tarkoitusta ja suojaa aidosti myös korkeasti koulutettuja alustatyöntekijöitä.

Akavan Erityisalat edustaa korkeasti koulutettuja ammattilaisia viestinnän, kääntämisen, tulkkauksen, kulttuurin ja hallinnon aloilla. Näillä aloilla digitaaliset alustat ja algoritmipohjainen työnvälitys yleistyvät nopeasti. Esimerkiksi etätulkkaus- ja käännös-alustat sekä viestinnän sisällöntuotantoalustat muuttavat perinteistä asiantuntijatyötä nopeasti. Riittävä sääntely on tärkeää, jotta näillä aloilla työskentelevät ja usein kansainvälisessä kilpailuasemassa olevat jäsenemme suojataan osaamisen aliarvostamiselta, kilpailun vääristymiseltä sekä sosiaaliturvan rapautumiselta.

Akavan Erityisalat pitää nennäisyrittäjyyttä jäsenkuntamme työllisyyden näkökulmasta vakavana ongelmana. Jäsenistömme korkea osaaminen aliarvostetaan tilanteessa, jossa riskit siirretään työntekijälle mutta taloudellinen valta pysyy alustalla. Akavan Erityisalat vaatii, että työsuhdeolettaman kynnystä tulee laskea ja olettaa tulkita direktiivin tarkoittamin tavoin alustatyötä tekevän eduksi. Arviossa tulee kattavasti huomioida alustatyön erityispiirteet. Työsuhdeolettamaa tulee soveltaa myös rikosoikeudellisiin taikka veroihin tai sosiaaliturvaan liittyviin menettelyihin, jotta työntekijän suoja ei jää näennäiseksi. Lisäksi korostamme tehokasta valvontaa, sanktioita sekä lain kattavuutta myös rajat ylittävässä ja hybridimuotoisessa asiantuntijatyössä.

Algoritmisen johtamisen sekä valvonnan tulee olla selkeästi säännöksissä tunnistettuja tekijöitä. Akavan Erityisalat vaatii, että alustayrityksen tulee olla vähintään yhteisvastuussa käyttämiensä alihankkijoidensa toiminnasta. Myös algoritmeille tarvitaan todellista läpinäkyvyyttä. Algoritmit ovat yhä useammin asiantuntijatyön tosiasiallinen työnantaja ja valvoja. Luonnos ei takaa riittävää läpinäkyvyyttä, ihmisen suorittamaa valvontaa eikä tehokasta muutoksenhakua algoritmipäätöksiin. Tämä on vakava puute luovassa ja asiantuntijatyössä, jossa algoritmien päätökset voivat suoraan vaikuttaa tuloihin, ammatilliseen maineeseen ja työllistymiseen. Alustatyöntekijää koskevat päätökset ja työntekijästä kerätty data sekä siitä vedetyt johtopäätökset ratkaisun taustalla, ovat täysin alustayrityksen takana. Jotta alustatyöntekijän suoja ei jäisi vaikutuksettomaksi, laissa tulee säätää direktiivin edellyttämien tavoin nimenomaisesti todistustaakasta. On voitava varmistaa, että alustatyöntekijän asemaan suoraan vaikuttavien päätösten perusteiden takana on ihminen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että ehdotus on oikeansuuntainen mutta vaatii merkittäviä parannuksia, jotta se aidosti toteuttaa EU-direktiivin tarkoituksen ja suojaa myös korkeasti koulutettuja alustatyöntekijöitä. Erityisesti algoritmisen johtamisen sääntelyyn on panostettava, sillä se koskee yhä useammin juuri Akavan Erityisalojen jäsenten työtä.